

İkinci Söz

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ¹

İmanda ne kadar büyük bir saadet ve nimet, ne kadar büyük bir lezzet ve rahatlık bulunduğunu anlamak istersen, şu temsili hikâyeciğe bak, dinle:

Bir vakit iki adam, hem keyif hem de ticaret için seyahate çıkarlar. Bunlardan kendini beğenmiş ve talihsiz olan bir tarafa; hakkı, hakikati tanıyan ve bahtiyar olansa diğer tarafa gider.

Kendini beğenmiş adam, sadece kendini düşünmesinin, bencilliğinin ve her şeyi kötü görmesinin cezası olarak kendi bakışına göre pek fena bir memlekete düşer. Her yerde aciz biçarelerin, zorba ve dehşetli adamların elinden ve zulmünden feryat ettiğini duyar, hazin, elemli bir hal görür. Bütün memleket, baştan başa bir matem yurduna döndüğünden, o adam şu elemli ve karanlık hali hissetmemek için sarhoşluktan başka çare bulamaz. Çünkü ortalıkta dehşet verici cezazeler ve ümitsizce ağlayan yetimler görür, herkes ona düşman ve yabancı görünür. Vicdanı azap içinde kalır.

Hakkı tanıyan, daima hak düşünen ve güzel ahlâklı olan adam ise nazarında pek güzel bir memlekete düşer. İşte bu iyi adam, gittiği her yerde büyük bir şenlik, her tarafta bir sevinç, bir eğlence, coşkunluk ve neşe içinde zikir meclisleri görür. Herkes ona dost ve akraba görünür. Bütün memlekette 'yaşasın'lar ve teşekkürlerle umumi bir terhis şenliği

¹ “O takva sahipleri ki görünmeyen âleme inanırlar.” (Bakara sûresi, 2/3)

vardır. O adam, sevinçli bir şekilde asker alımı için tekbir ve kelime-i tevhid nidalarıyla bir davul sesi, bir mûsikî işitir. Önceki bahtsız adam hem kendisinin hem de bütün halkın elemiyle acı çekerken şu bah-tiyar, hem kendisinin hem de herkesin sevinciyle mutlu olur, ferah bulur. O ticaretten güzel bir kazanç elde eder, Allah’a şükreder.

Sonra döner, öteki adama rastlar. Onun halini anlayınca şöyle der: “Yahu sen divane olmuşsun! İçindeki çirkinlikler dışına aksetmiş ol-malı ki, gülmeyi ağlamak, terhisi soymak ve talan etmek zannetmişsin. Aklını başına al, kalbini temizle. Ta ki gözünden şu musibetli perde kalsın, hakikati görebilesin. Zira son derece adil, merhametli, idaresi altındakilerin hukukunu gözetken, kudretli, intizamı seven, şefkatli bir Melik’in, göz önünde bu derece terakki ve mükemmellik eserleri gös-teren bir memleket, senin zannettiğin gibi olamaz.”

Sonra o bedbahtın akli başına gelir. Pişman olur ve “Evet, ben sar-hoşluktan divane olmuşum. Allah senden razı olsun, beni cehennem gibi bir vaziyetten kurtardın.” der.

Ey nefsim! Bil ki, temsildeki birinci adam kâfir veya Allah’a isyan eden gafildir. Şu dünya onun gözünde baştan başa bir matem yurdu-dur. Bütün canlılar, ayrılık ve yokluk tokadıyla ağlayan birer yetimdir. Hayvanlar ve insanlar ise ecelin pençesiyle parçalanan kimsesiz başı-bozuklardır. Dağlar ve denizler gibi büyük varlıklar, ruhsuz, dehşet ve-rici cenazeler hükmündedir. Küfründen ve dalâletinden kaynaklanan daha bunun gibi pek çok elemli, ezici, dehşetli vehim ona manevî bir azap verir.

Diğer adam ise mümindir. Cenâb-ı Hâlık’ı tanır, tasdik eder. Onun gözünde şu dünya Rahman’ın bir zikir meclisi, insan ve hayvanların talim yeri, insanlarla cinlerin imtihan meydanıdır. Bütün hayvan ve insanların ölümü ise bir terhistir.

Hayat vazifesini bitirenler, yeni vazifelilere yer açılsın ve onlar gelip çalışsınlar diye bu fâni diyardan, manevî bir sevinç içinde, derdi, sıkın-tısı olmayan başka bir âleme giderler.

Hayvanların ve insanların doğumu ise askere, silah altına, vazife başına alınmaktır. Bütün canlılar vazifeli, mutlu birer asker; işini doğru yapan, halinden memnun birer memurdur. İşitilen bütün sedâlar ise ya vazife başlangıcındaki zikir ve tesbihler, ya paydos esnasında duyulan

şükür ve ferahlama nidaları yahut çalışma neşesinden doğan nağmelerdir. O müminin nazarında bütün varlıklar, Seyyid-i Kerîm'inin ve Mâlik-i Rahîm'inin sevimli birer hizmetkârı, dost birer memuru, şirin birer kitabıdır. O talihli adamın imanından bunun gibi daha pek çok hoş, yüce, leziz ve tatlı hakikat tecelli eder, ortaya çıkar.

Demek, iman manevî bir tûba ağacının² çekirdeğini taşıyor. Küfür ise manevî bir cehennem zakkumunun³ tohumunu saklıyor.

Demek ki, selamet ve emniyet yalnız İslamiyet'te ve imandadır. Öyleyse daima, ⁴اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلَى دِيْنِ الْاِسْلَامِ وَكَمَالِ الْاِيْمَانِ demeliyiz.

² Tûbâ'nın, cennetteki bir ağaç olduğuna dair bkz. *Müsned* 4/183; İbn Ebi Şeybe, *el-Musannef* 7/29; İbn Hibbân, *es-Sahîh* 16/429, 430; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr* 17/127, 128.

³ Zakkum ağacı için bkz. İsrâ sûresi, 17/60; Sâffât sûresi, 37/62-65; Duhân sûresi, 44/43-44; Vâkıa sûresi, 56/51-53; Buhârî, *menâkıbü'l-ensâr* 42, kader 10; Tirmizî, *tefsîru sûre* (17) 4; İbn Mâce, *cehennem* 38; *Müsned* 1/300, 338.

⁴ Bize ihsan ettiği İslam dini ve kâmil iman nimeti için Allah'a hamd olsun.